

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра управління та адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з методичної роботи

Ярослав ШТАНЬКО

"30" 08 2024 р.

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ
ВІДНОСИНИ
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	07 Управління та адміністрування
Спеціальність:	072 Фінанси, банківська справа та страхування, 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма:	Фінансовий менеджмент, Бізнес та приватне підприємництво
Освітній рівень:	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська

Івано-Франківськ
2024

РОЗРОБНИК:

к.е.н., доцент, доцент кафедри
управління та адміністрування

Тарас ІВАШКІВ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри управління та адміністрування,
протокол №1 від 28.08.2024 року

Завідувач кафедри:

к.е.н., доц., завідувач кафедри
управління та адміністрування

Ірина ПОПАДИНЕЦЬ

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол №1 від 28.08.2024 р.

е-mail	taras.ivashkiv@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	205
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua/person/taras-ivashkiv
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/course/view.php?id=3686

ВСТУП

Мета. Дисципліна «Економіка праці та соціально-трудова відносини» входить до вибіркового циклу загальноєкономічної підготовки бакалаврів зі спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Основна мета: формування теоретичних і практичних знань щодо функціонування, розвитку та регулювання соціально-трудова відносин у суспільстві.

Завдання. Програма курсу передбачає лекції викладача з основної тематики, індивідуально-консультативну роботу, різні форми самостійної роботи студентів, практичні заняття, поточний і підсумковий контроль знань.

Предмет. Завданням навчальної дисципліни є: висвітлення теоретико-методологічних та соціально-економічних аспектів сучасних проблем економіки праці й соціально-трудова відносин; формування у студентів практичних навичок і вмінь щодо управління працею та регулювання відносин у соціально-трудова сфері. Предмет: соціально-трудова відносини на макро- і мікрорівні та закономірності їх розвитку.

Результати навчання та їх співвідношення із програмними результатами навчання.

Після опанування дисципліни «Економіка праці й соціально-трудова відносини» студент повинен **знати**:

- сутність категорії «праця» та її характеристики; зміст і характер праці;
- сучасне розуміння сутності, сторони, суб'єкти і органи соціально-трудова відносин на виробничому, територіальному, галузевому і національному рівнях;
- види, типи рівні та методи регулювання соціально-трудова відносин;
- основні функції та роль держави у становленні досконалих соціально-трудова відносин;
- нормативно-правове забезпечення функціонування соціально-трудова відносин, роль трудового законодавства;
- роль та функції найманих працівників в системі соціально-трудова відносин;
- еволюцію та сучасний стан та проблеми профспілкового руху в Україні;
- роль роботодавців у формуванні і розвитку соціально-трудова відносин;
- нормативно-правову базу діяльності роботодавців та їхніх об'єднань.
- державні соціальні стандарти і їх роль у формуванні та оптимізації соціально-трудова відносин;

Після опанування дисципліни «Економіка праці й соціально-трудова відносини» студент повинен **вміти**:

- виявляти особливості змісту та результатів праці за видами економічної діяльності та робочими місцями;
- складати описання роботи згідно міжнародної практики;
- формувати систему соціально-трудова відносин на різних рівнях, які представляють сторону роботодавців та сторону найманих працівників;
- застосовувати методи регулювання соціально-трудова відносин в умовах становлення ринкової економіки;
- розробляти та використовувати критерії оцінювання рівня розвитку соціально-трудова відносин;

- оцінювати сучасний стан та визначати напрямки вдосконалення; нормативно-правової бази соціально-трудових відносин в Україні;
- проводити оцінку доцільності і необхідності використання в Україні зарубіжного досвіду участі держави у регулюванні соціально-трудових відносин,
- проводити аудит у сфері праці.

<p align="center">Загальні компетентності з переліку проекту TUNING</p>	<p align="center">Назва програмних результатів навчання</p>
<p>ЗК21. Здатність працювати в міжнародному контексті.</p>	<p>Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій</p>
<p>ЗК10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел</p>	<p>Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел</p>
<p>ЗК15. Здатність приймати обґрунтовані рішення</p>	<p>Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень</p>

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	четвертий (IV)		
Семестр	сьомий (VII)		
Кількість кредитів ЄКТС	6		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	42 (в годинах)	10 (в годинах)
	семінари, практичні	42 (в годинах)	8 (в годинах)
Самостійна робота		66 (в годинах)	132 (в годинах)
Форма підсумкового контролю	Екзамен 30 (в годинах)		

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни (2 год.)

Предмет і метод економіки праці. Зв'язок економіки праці з економічною теорією та іншими економічними дисциплінами. Зміст економіки праці. Розвиток економіки праці, її завдання в умовах економічних реформ. Місце економіки праці в системі економічних наук.

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: місце соціально-трудоових відносин та економіки праці в сучасних ринкових умовах. [1, 3, 5, 6].

Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства (4 год.).

Населення як суб'єкт економічних та інших суспільних процесів і явищ. Відтворення населення, його природний і механічний рух. Демографічна і соціальна мобільність населення. Структура і розміщення населення України.

Поняття про трудові ресурси. Групи людей, які належать до працездатного населення, межі працездатного віку. Трудові ресурси як кількість працездатного населення у працездатному віці. Кількісні і якісні характеристики трудових ресурсів. Визначення кількісних характеристик трудових ресурсів. Коефіцієнт природного приросту як різниця між коефіцієнтом природного поповнення і коефіцієнтом втрат трудових ресурсів. Вікова структура трудових ресурсів. Трудова активність населення у різних вікових групах. Структура трудових ресурсів за статтю, рівнем освіти й професійної підготовки. Стан і структура трудових ресурсів. Методи прогнозування і планування потреби у трудових ресурсах. Джерела поповнення трудових ресурсів. Баланс трудових ресурсів

України: схема, зміст, зведені та специфічні показники. Механізм управління трудовими ресурсами як система органів, засобів і методів управління. Характеристика адміністративних, економічних та соціальних методів управління трудовими ресурсами. Види розподілу та перерозподілу трудових ресурсів відповідно до розміщення продуктивних сил. Суть, види і форми трудових переміщень. Внутрішні та міжнародні види міграційних процесів в Україні, їх соціально-економічне значення.

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: абсолютний приріст трудових ресурсів, темп приросту, коефіцієнт природного приросту.[1, 3, 6].

Тема 3. Соціально-трудова відносина як система (4 год.).

Соціально-трудова відносина характеризують економічні, психологічні і правові аспекти взаємозв'язків індивідів і соціальних груп у процесах, обумовлених трудовою діяльністю. Соціально-трудова відносина як об'єктивно існуюча взаємозалежність і взаємодія суб'єктів цих відносин у процесі праці, які спрямовані на регулювання якості трудового життя. Фактичні соціально-трудова відносина, які функціонують на об'єктивному і суб'єктивному рівнях. Суб'єкти соціально трудових відносин.

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: соціально-трудова відносина, які відбивають проекцію фактичних соціально-трудовах відносин на інституціональний та законотворчий[1, 5, 6].

Тема 4. Механізм функціонування системи соціально-трудовах відносин (2 год.).

Держава як носій публічної влади і як суб'єкт соціально-трудовах відносин в Україні. Структура суб'єктів СТВ. Наймані працівники в системі соціально-трудовах відносин. Виробничі ради Конвенції МОП. Профспілкові організації та їх діяльність. Профспілковий рух. Нормативно-правові акти СТВ. Оцінка загального стану профспілок у сучасних умовах.

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: профспілковий рух у країнах Заходу[1, 3, 5].

Тема 5. Організація праці: регулювання робочого часу і міри праці (4 год.).

Поняття наукової організації праці (НОП), її зміст, завдання і зв'язок з організацією виробництва. Нормування праці як основний елемент НОП, поняття про нормування праці та його призначення. Виробничий процес, його структура, напрямки та шляхи вдосконалення. Класифікація виробничих процесів. Основні та допоміжні процеси виробництва. Різновиди виробничих процесів. Науково-технічний прогрес і його вплив на вдосконалення трудового процесу. Виробнича операція (комплекс операцій) – основний об'єкт нормування праці.

Розчленування операції за трудовими та технологічними ознаками. Економічний зміст поняття “робочий час”. Значення економії робочого часу у вирішенні економічних та соціальних завдань. Структура робочого дня виконавця. Зміст окремих видів затрат робочого часу. Вивчення затрат робочого часу шляхом спостереження. Класифікація методів та видів вивчення затрат робочого часу шляхом спостереження.

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: поняття технологічного процесу, його зміст та види. [1, 6].

Тема 6. Продуктивність та ефективність праці (6 год.).

Суть і значення продуктивності праці. Економічний закон неухильного зростання продуктивності праці. Трудомісткість продукції та продуктивна сила праці, інтенсивність праці. Показники продуктивності праці, значення правильного вибору і вимоги до них. Методи вимірювання продуктивності праці. Обчислення продуктивності суспільної праці. Натуральний метод вимірювання продуктивності праці, його переваги й вади, застосування на практиці. Застосування умовно-натурального методу вимірювання продуктивності праці. Трудовий метод вимірювання продуктивності праці та його застосування. Види трудомісткості, їх призначення. Підвищення ролі трудомісткості продукції (робіт) у плануванні виробництва, праці, формуванні коштів на її оплату. Вартісний метод вимірювання продуктивності праці. Різновиди вартісного методу вимірювання продуктивності праці на базі валової, товарної, реалізованої продукції; характеристика кожного з них.

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: умовно-натуральний метод вимірювання продуктивності праці, способи приведення обсягу продукції чи робіт до умовно-натуральних вимірників (за споживчими властивостями і за питомою трудомісткістю). [5, 6].

Тема 7. Політика доходів і регулювання заробітної плати (2 год.).

Сучасні погляди на вартість та ціну робочої сили. Суть, засади організації та функції заробітної плати. Основна заробітна плата. Додаткова оплата праці. Мінімальна заробітна плата. Номінальна і реальна заробітна плата. Елементи організації заробітної плати в Україні: державне регулювання; договірне регулювання; нормування праці; тарифна система; форми і системи заробітної плати. Необхідність і основні напрями державного регулювання оплати праці. Економічний зміст договірного регулювання оплати праці. Розширення прав і підвищення відповідальності державних підприємств

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: взаємозв'язок оплати праці з кінцевими результатами виробництва. [1].

Тема 8. Тарифна система оплати праці (4 год.).

Суть та призначення тарифної системи. Елементи тарифної системи: тарифно-кваліфікаційні довідники, тарифні ставки, тарифні сітки. Єдиний тарифно-кваліфікаційний довідник робіт і фахів робітників, його призначення, структура і зміст. Тарифно-кваліфікаційні характеристики робіт і робітників та їх побудова:

відображення кваліфікаційних ознак робіт та елементів кваліфікації робітників. Тарифні ставки і розряди, їх економічне значення та зв'язок з мінімальною заробітною платою. Види тарифних ставок, способи їх міжгалузевої та внутрішньогалузевої диференціації. Тарифні сітки, їх призначення та характеристика. Елементи тарифної сітки: тарифні розряди і коефіцієнти; абсолютні та відносні міжрозрядні співвідношення; діапазон тарифної сітки. Обчислення середніх показників тарифної сітки. Форми і системи оплати праці, оплата праці управлінців. Преміальні системи. Особливості оплати праці керівників, фахівців та службовців державних підприємств і установ. Штатно-посадова система оплати праці та її елементи: перелік посад; кваліфікаційний довідник; схеми посадових окладів; штатний розпис. Атестація працівників і порядок встановлення посадового окладу. Системи преміювання, їх суть і призначення. Положення про преміювання. Диференціація розміру премій залежно від особистого внеску працівників у загальні результати роботи підприємства

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: система доплат і надбавок до тарифних ставок за умови праці, інтенсивність праці, професійну майстерність, суміщення фахів і трудових функцій та ін. [1, 5].

Тема 9. Форми і системи заробітної плати (4 год.).

В Україні найпоширенішими на підприємствах є такі форми заробітної плати: відрядна та почасова. Кожна з них відповідає певній мірі кількості праці: перша – кількості виробленої продукції, друга – кількості відпрацьованого часу. Безтарифна система оплати праці. Відрядна форма оплати праці. Контрактна система оплати праці. Погодинна форма оплати праці. Преміювання. Системи заробітної плати. Форми заробітної плати

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: гнучка система оплати праці [1, 5, 6].

Тема 10. Планування, аналіз, звітність і аудит у сфері праці (2 год.).

Система трудових показників і взаємозв'язок її елементів у нових економічних умовах. Методи аналізу трудомісткості, чисельності працівників, продуктивності праці і витрат на робочу силу. Планування трудових показників (продуктивності праці, чисельності і складу працівників, фонду оплати праці) та його значення в сучасних умовах. Планування інших трудових показників: підготовки та підвищення кваліфікації кадрів; заходів з наукової організації праці; санітарно-гігієнічних заходів з охорони праці й техніки безпеки. Аналіз трудового процесу. Звітність у сфері праці.

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: основні завдання планування праці й кадрів на підприємстві. [5, 6].

Тема 11. Ринок праці та його регулювання (2 год.).

Ринок праці як підсистема ринкової економіки, його взаємозв'язок з ринками товарів, послуг та іншими ринками. Призначення та ознаки ринку праці, спільність та відмінність порівняно з ринками товарів і послуг. Ринок

національний, місцевий, внутрішній, доцільність регулювання ринку праці. Елементи ринку праці: попит, пропозиція, ціна робочої сили та чинники, що впливають на їх рівень. Механізм дії нерегульованого ринку праці.

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: чинники, що впливають на попит на працю [1, 6].

Тема 12. Соціально-трудові відносини зайнятості (2 год.).

Поняття, види та форми зайнятості населення. Засади та основні напрямки державної політики у царині зайнятості. Система органів і служб зайнятості. Законодавство України про зайнятість. Поняття “безробітний”, обчислення показника “рівень безробіття”. Причини і соціально-економічне значення безробіття. Характеристика видів безробіття. Допомога по безробіттю.

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: закордонний досвід регулювання зайнятості населення. [1, 6].

Тема 13. Моніторинг соціально-трудової сфери.

Цілеспрямовані дослідження ринку праці, соціально-трудових відносин, що проявляються в умовах господарювання, дослідження проблемних питань через моніторингові підходи ринку праці. Методологія та методика дослідження ринку праці. Етапи дослідження. Основні види вибірки в дослідженні соціально-трудової сфери: власне випадковий вибір, механічний добір, типовий добір, серійний добір, багато ступінчаста вибірка, квотна вибірка. Методи збору інформації в дослідженні ринку праці: анкетне опитування, інтерв'ю, спостереження, соціометричне опитування, аналіз документів, тестування, експеримент тощо.

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: моніторинг соціально-трудової сфери як ефективний засіб при прийнятті зважених управлінських рішень на різних рівнях управління. [1, 6].

Зміст практичних занять

Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни (2 год.).

1. Предмет і метод економіки праці.
2. Зв'язок економіки праці з економічною теорією та іншими економічними дисциплінами.

Самостійне вивчення: сучасні концепції економіки праці та соціально-трудова відносин. [1, 3, 6].

Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства (4 год.).

1. Населення як суб'єкт економічних та інших суспільних процесів і явищ.
2. Поняття про трудові ресурси.
3. Кількісні і якісні характеристики трудових ресурсів.
4. Механізм управління трудовими ресурсами як система органів, засобів і методів управління.

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: органи державного управління трудовими ресурсами, їх функції. [1, 3, 6].

Тема 3. Соціально-трудова відносина як система (4 год.).

1. Соціально-трудова відносина як об'єктивно існуюча взаємозалежність і взаємодія суб'єктів цих відносин у процесі праці, які спрямовані на регулювання якості трудового життя.
2. Фактичні соціально-трудова відносина, які функціонують на об'єктивному і суб'єктивному рівнях.

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: суб'єкти соціально трудових відносин в умовах війни. [1, 3, 5].

Тема 4. Механізм функціонування системи соціально-трудова відносин (2 год.).

1. Держава як носій публічної влади і як суб'єкт соціально-трудова відносин в Україні.
2. Структура суб'єктів СТВ.
3. Наймані працівники в системі соціально-трудова відносин.

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: міжнародні конвенції МОП [1, 5, 6].

Тема 5. Організація праці: регулювання робочого часу і міри праці (4 год.).

1. Поняття наукової організації праці (НОП), її зміст, завдання і зв'язок з організацією виробництва.
2. Виробничий процес, його структура, напрямки та шляхи вдосконалення
3. Економічний зміст поняття "робочий час".

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: Матеріали спостереження як база встановлення обґрунтованих нормативів і норм праці, розробки заходів щодо вдосконалення її організації. [1, 3, 6].

Тема 6. Продуктивність та ефективність праці (4 год.).

1. Суть і значення продуктивності праці.
  2. Натуральний метод вимірювання продуктивності праці, його переваги й вади, застосування на практиці.
  3. Трудовий метод вимірювання продуктивності праці та його застосування
  4. Вартісний метод вимірювання продуктивності праці.
- Самостійне вивчення: продуктивність праці та ефективність виробництва. [5, 6].*

Тема 7. Політика доходів і регулювання заробітної плати (2 год.).

1. Сучасні погляди на вартість та ціну робочої сили.
  2. Елементи організації заробітної плати в Україні
  3. Взаємозв'язок оплати праці з кінцевими результатами виробництва.
- Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання відмінність між реальною та номінальною зарплатою [1].*

Тема 8. Тарифна система оплати праці (4 год.).

1. Суть та призначення тарифної системи.
  2. Тарифні ставки і розряди, їх економічне значення та зв'язок з мінімальною заробітною платою.
  3. Форми і системи оплати праці, оплата праці управлінців.
  4. Системи преміювання, їх суть і призначення.
- Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: елементи системи: показники, умови та шкали преміювання, джерела преміювання. [1, 5].*

Тема 9. Форми і системи заробітної плати (4 год.).

1. Форми заробітної плати: відрядна та погодинна.
  2. Безтарифна система оплати праці.
  3. Відрядна форма оплати праці
- Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: погодинна система оплати праці в ЄС.[1, 5, 6].*

Тема 10. Планування, аналіз, звітність і аудит у сфері праці (2 год.).

1. Система трудових показників і взаємозв'язок її елементів у нових економічних умовах.
  2. Основні завдання планування праці й кадрів на підприємстві.
  3. Планування інших трудових показників.
- Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: служба з охорони праці. [5, 6].*

Тема 11. Ринок праці та його регулювання (2 год.).

1. Ринок праці як підсистема ринкової економіки, його взаємозв'язок з ринками товарів, послуг та іншими ринками.

2. Призначення та ознаки ринку праці, спільність та відмінність порівняно з ринками товарів і послуг.
3. Елементи ринку праці: попит, пропозиція, ціна робочої сили та чинники, що впливають на їх рівень.

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: ситуаційні чинники пропозиції праці[1, 6].

Тема 12. Соціально-трудові відносини зайнятості (2 год.).

1. Поняття, види та форми зайнятості населення.
2. Система органів і служб зайнятості.
3. Характеристика видів безробіття.

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: вплив інфляції на безробіття[1, 6].

Тема 13. Моніторинг соціально-трудової сфери (4 год.).

1. Моніторинг соціально-трудової сфери як ефективний засіб при прийнятті зважених управлінських рішень на різних рівнях управління.
2. Методологія та методика дослідження ринку праці.
3. Методи збору інформації в дослідженні ринку праці.

Самостійне вивчення: Опрацювати наступне питання: напрям моніторингових спостережень – рівень життя населення, як прояв результатів праці, а саме: фонд споживання на душу населення, реальні доходи, тривалість життя, освіта, розвиток послуг тощо. [1, 6].

Зміст самостійної роботи студентів
Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни «Економіка праці та соціально-трудова відносини»

Найменування видів робіт	Розподіл годин	
	денна форма	заочна форма
Самостійна робота, год, у т.ч.:	66	162
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	10	50
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	10	50
Підготовка звітів з практичних робіт	10	-
Підготовка до поточного контролю	16	32
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	20	30

ПОЛІТИКА КУРСУ

Коротко, з покликанням на відповідну нормативну базу УКД, висвітлити питання:

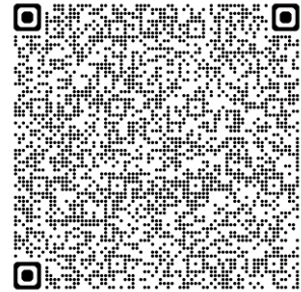
1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про академічну доброчесність” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Положення про академічну доброчесність” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#). “Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

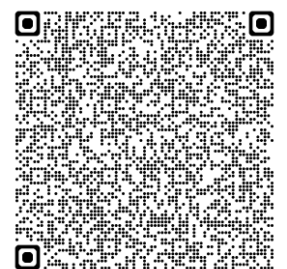
6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо, окрім виробничої необхідності. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання.

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
<p>Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.</p> <p>Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.</p> <p>Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.</p>	<p>Словесні методи (лекція, розповідь пояснення);</p> <p>наочні методи (ілюстрування, комп'ютерні і мультимедійні методи);</p> <p>інтерактивні методи (дискусія, мозковий штурм, робота в команді (групах), метод «мікрофон», ділові ігри, метод аналогій і асоціацій)</p>	Екзамен

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	24	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали – “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Критерії оцінювання:

«незадовільно»	володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються окремими словами чи реченнями; володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність висловити думку на елементарному рівні; володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу;
«задовільно»	володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні; володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину; може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки;
«добре»	здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень: вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, та вміє застосовувати його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;
«відмінно»	виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем; вільно висловлює власні думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на

підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Богиня Д. П., Грішнова О. А. Основи економіки праці. К.: «Знання-Прес». 2020. 314 с.
2. Васильченко В.С. Державне регулювання зайнятості: Навч. посібник. К.: КНЕУ. 2021
3. Грішнова О.А. Економіка праці й соціально-трудова відносини. К.: Знання, 2022. 312 с.
4. Есинова Н.І. Економіка праці та соціально-трудова відносини К.: Кондор. 2020. 464 с.
5. Економіка праці та соціально-трудова відносини: Навч.-метод. посібник / За заг. ред. проф. Качана Є. П. Тернопіль: ТДЕУ. 2020. 373 с.
6. Завіновська Г. Т. Економіка праці. К.: КНЕУ, 2019. 300 с.
7. Колот А.М. Соціально-трудова відносини: теорія і практика регулювання: Монографія. К.: КНЕУ, 2023.
8. Стичинський Б.С., Зуб І.В., Ротань В.Г. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю. К. 2021. 1068с.

Додаткова література:

9. Абрамов В.М., Данюк В.М., Гриненко А.М., Колот А.М., Чернов В.І. Нормування праці. К.:ВІПОЛ, 2015. 204 с.
10. Васильченко В. С., Василенко П. М. Ринок праці: теоретичні основи і державна практика. К., 2020. 318 с.
11. Жуков В.І., Осовий Г.В., Привалов Ю.П. Проблеми колективно-договірного регулювання трудових відносин в Україні / Ін-т соціол. НАНУ. К., 2021. 184 с.
12. Жуков В.І., Скуратівський В.А. Соціальне партнерство в Україні: Навчальний посібник. К.: Вид-во УАДУ, 2023. 120 с.
13. Колот А.М. Мотивація персоналу: Підручник. К.: КНЕУ, 2022. 397 с.
14. Соціальне партнерство на ринку праці України / Ю.М. Маршавін (кер-к авт. колективу), С.В. Бакуменко, В.М. Данюк, О.С. Зінченко, А.М. Колот, С.В. Мартиненко: Навчальний посібник. К., 2021. 432 с.

Електронні інформаційні ресурси:

15. Конвенції і рекомендації, прийняті Міжнародною Конференцією праці, 1919-1956рр. Т.1. Женева: Міжнародне бюро праці. 1991. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_024#Text
16. Конвенції і рекомендації, прийняті Міжнародною Конференцією праці, 1957-1990рр. Т.2. Женева: Міжнародне бюро праці, 1991. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_024#Text
17. Кодекс законів про працю. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

18. Скуратівський В.А., Палій О.М., Лібанова Е.М. Соціальна політика. К.: Вид-во УАДУ, 1997. URL: https://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/library/pidruchniki/sociologiya1/osnovi_socialnoi_politiki-2.html
19. Грішнова О.А. Економіка праці й соціально-трудова відносини. К.: Знання, 2023. 312 с. URL: http://library.wunu.edu.ua/files/EVD/econ_praci_i_soc_vidnosyn.pdf